

ANOTACE

Moje práce je ohlédnutím do středověku, mezi rytíře, turnaje a války.

Do dob, kdy rytíři skládali slib věrnosti a statečnosti.

Inspirací mi byla rytířská zbroj a její neobyčejný vývoj.

Snažila jsem se vytvářet oděvy, které jsou oděvní, ale zároveň mají charakter brnění.

ANOTATION

My work is look back to the Middle Ages to meet knights, tournaments and wars.

The time when knights took a vow loyalty and courage. My inspiration was knight's extraordinary armor and its development. I tried to create clothes that is article of clothing, but still with a character of armor.

Klíčová slova: rytíř, epos, román, brnění, rytířský řád, zdvořilost,

Keywords: knight, epic, novel, armor, knights' order, civility,

Poděkování

Chtěla bych poděkovat všem, kteří jakýmkoliv způsobem přispěli k úspěšnému dokončení mé práce.

Vedoucímu bakalářské práce ak.mal.Svatoslavu Krotkému, konzultantce Mgr.A.Zuzaně
Veselé za rady a konzultace.

Magdaléně Kupkové za profesionální nafocení celé kolekce.
Modelkám Markétě a Petře.

RENO

Ty už nevyzuji.

v City Parku Jihlava, za zapůjčení obuvi.

POUŽITÁ LITERATURA:

- Kutlíková,D.: Vojenské odívání.Praha, Nakladatelství lidové noviny, 2008
- Embleton,G.: Oděv a zbroj vojáka ve středověku. Praha, Fighters Publications, 2007
- Klučina,P.-kol.:Od zbroje ke stejnokroji. Praha, Naše vojsko, 1988
- Klučina, P.: Jak válčili Husité. Praha, Naše vojsko, 1987
- Čornej, P- Bělina, P.: Slavné bitvy naší historie. Praha, Marsyas, 1993
- Cervantes, M.: Důmyslný rytíř don Quijote de la Mancha. Praha, Melantrich, 1931
- Kybalová,L.: Středověk. Praha, Nakladatelství lidové noviny, 2005
- Terrense,W.: Vojska středověké Evropy, Brno, Computer press,a.s., 2007
- Šindelář, V.: Šermíři, rváči, duelanti. Praha, Ivo Železný,nakladatelství a vydavatelství,
- Lelková,J.-Pavlík,V.: Nejdůležitější bitvy v českých dějinách. Frýdek-Místek, Alpress s.r.o., 2007
- Klučina, P.:Jak válčili husité. Praha, Naše vojsko, 1987

Internet

www.e-stredovek.cz

<http://kazi.webz.cz/wagner>

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Jihlavě 23.5.2009

.....
Petra Effenberková

OBSAH

Úvod.....	2
Z HISTORIE A JEJÍ DŮSLEDKY NA SOUČASNOST	
Počátky rytířstva.....	2
Zbroj a její oděvní součásti.....	3
Těžkooděnci jako hlavní zdroj inspirace.....	5
Rytířský řád.....	9
Ženy v Brnění.....	11
Rytířský epos a rytířský román.....	11
Kurtoazie.....	12
REALIZACE ODĚVNÍ KOLEKCE	
Charakter kolekce.....	13
Volba materiálů, volba části brnění pro další zpracování.....	13
TECHNICKÁ ČÁST	
Oděv1.....	15
Oděv2.....	17
Oděv 3.....	19
Oděv 4.....	21
Oděv 5.....	23
Oděv 5.....	25
Oděv 6.....	27
Oděv 7.....	29
Oděv 8.....	31
ZÁVĚR.....	33
FOTODOKUMENTACE.....	34

ÚVOD

Ve své práci se zabývám tématem rytířství. Jako inspirace mi sloužila samotná zbroj tohoto vojáka, ale zároveň i idea rytířství. Samozřejmě kdekoliv v historii nebylo pravidlem, že rytíř je jednoznačně čestný, charakterní člověk, s odvahou a věrností svému králi či řádu. Takový jen měli být a takový byl jejich úděl. Stejně tak jako v jakýchkoliv jiných institucích byl takový člověk spíše výjimkou.

Zajímavost zbroje, hlavně té těžkooděnců, byl důvodem proč jsem si toto téma vybrala. Často je považována jako samozřejmá ochrana těla, ale při detailním zkoumání se jedná o něco velmi dokonalého. V první řadě praktického, ale zároveň esteticky neobyčejného. Není to oděv přesto má jeho povahu.

Pokoušela jsem se to ve své práci obrátit. Oděvy, které mají charakter BRNĚNÍ.

Z HISTORIE A JEJÍ DŮSLEDKY NA SOUČASNOST

POČÁTKY RYTÍŘSTVA

Rytíř byl ve své době člověk velmi vážený, zpočátku byl automaticky šlechticem. Musel projevovat statečnost a věrnost, než byl na rytíře pasován. Být rytířem znamenalo velkou čest. Rytíři byly obdivováni a milováni mnoha dívkami. Psalo se o nich spoustu, původně rytířských eposů a později románů. Kde byly vyzdvihovány jeho kladné vlastnosti, obdivuhodná odvaha a věrnost, byl zobrazován jako ideál člověka.

První zmínky o rytířském stavu sahají do roku 1000 n.l., v písemných pramenech se začíná užívat pojem bojovník na koni, který svolával vládce určitého území v případě války. Kolem roku 1300 je už výrazem elitní společenské vrstvy. Za kolébku rytířstva je považována Francie, rytířství se tam nazývá *chevalerie*. V úplném počátku nebylo označení rytíř šlechtickým titulem, rytíř byl elitní bojovník neurozeného původu, rodokmen nehrál žádnou roli, ale odvaha a způsobilost k boji byla nejdůležitější. Většinou však pocházel z bohaté rodiny, nebo musel mít alespoň bohaté příbuzné, zbroj a kůň stál totiž nemalý obnos.

Později se stal základní podmínkou urozený původ, mohl se jím stát výlučně mladý muž. Začínali už jako pážata, která se učila pravidlům rytířské služby a zacházením se zbraní. Později se mohli stát panoši, obvykle mezi 14- 16 rokem, kdy sloužili významným šlechticům, stávali se jejich osobním služebníkem a cvičili se v boji a v jízdě na koni.

Když prokázali odvahu a statečnost v boji a ve válce mohli být pasováni na rytíře. Zpravidla se tak stávalo po válce, kde mohli prokázat své schopnosti již od 15 let. Pasování na rytíře byl slavnostní obřad, který měl probíhat v kostele. Ale většinou se odehrával na bitevním poli těsně před započatím bitvy či po ní. Rytíře pasoval panovník nebo jeho zástupce, s výjimkou Čech, zde pasoval pouze král. V raném středověku mohl pasovat kterýkoliv jiný rytíř.

Mladík před pasováním poklekl a přednesl předepsanou přísahu, poté mu pasující položil plochou stranu meče střídavě na obě ramena a předal prilbu, štít a ostruhy a připnul mu pás s mečem jakožto odznak rytířství.

ZBROJ A JEJÍ ODĚVNÍ SOUČÁSTI

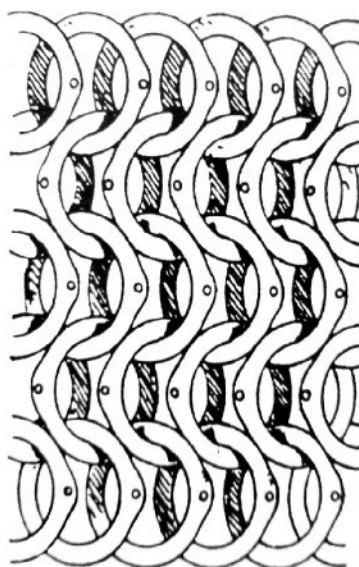
Často se řešila otázka, zda dát přednost ochraně před pohyblivostí. Zbrojíři se snažili vyrobit zbroj, která by byla maximálně pohodlná, co nejlehčí a přesto dokonale chránící.

Vznikala postupným zpevňováním kožených oděvů a našíváním kovových destiček a kroužků. Takováto zbroj z mnoha segmentů se nazývá *pancír*.

Vlevo: Kroužková zbroj z 13.st. přes níž je oblékán vrkoč.

Vpravo: Detail kroužkové zbroje

Revolučním vynálezem byl vynález *kroužkové zbroje*, už se nemuseli kroužky našít a spojovat řemínky, ale kroužky byly do sebe zaklesnuty a tvořily tak celistvou a pohyblivou část. Nejstarší takováto zbroj je pravděpodobně vynálezem Keltů a je doložena do 2 st.př.n.l. Nejvíce se rozšířila až počátkem středověku a zvláště během křížových výprav.

Původně kryla kroužková zbroj celé tělo až po kolena, součástí byly i *pěstnice* (rukavice) a *kápě na hlavu* (hauberg). Ve spodní části je zbroj rozšířena pro pohodlnou jízdu na koni.

Jako ochrana krku a ramen sloužil *aventail*, byl to závěs na helmu, taktéž z kroužků.

Na zbroj se navlékala původně suknice, z které se vyvinul *vrkoč*, chránil před slunečním žářem brnění a měl i rozpoznávací funkci. Býval bohatě vyšíván a zdoben drahými kameny, heraldickými barvami svého majitele.

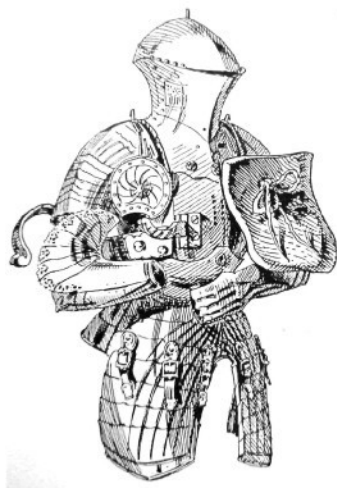
Od 13st. se začaly objevovat jednotlivé pláty, nejprve hrudní, náloketní, náholenní a na konci 14 st. se už rytíři začali oblékat do plné plátové zbroje.

Plátová zbroj se skládá z podbradí, límce, nárameníků, předního kyrysu, zadního kyrysu, rukávce (kryt nadloktí), náloketnice (prohnutý plech kryjící spoj plátů v lokti, říkalo se mu myška), dutina pro loket (vypuklý plech umožňující ohnutí lokte), kůrka (kryt předloktí), šorc (lamelový kryt slabin a boků) přední a zadní, pěstnice (rukavice), zbrojní šosy (kryty stehy zavěšené na šorcu), nástehenka, nákolennice (vypuklý plech kryjící spoj plátů v koleni), nohavice (též holenice, plechovice), bota.

Koženým doplňkem byl pás, na který se zavěšovala pochva na meč nebo jiné zbraně.

V 15. století byla zbroj doplněna *okrouhlicemi*, jedná se o kruhové štíty připevňované na rameno.

Těžší zbroje byly ty turnajové, zato také bezpečnější. Jezdec sražený z koně měl co dělat zvednou se ze země. Prvkem navíc byl hák na založení dřevce, přídatný kryt ruky, který zpevňoval držení, bohužel zároveň opět snižoval pohyblivost.

Turnajová zbroj z konce 15. st.

Vrcholem této masivnosti byl *kolčí plášť* - přídatný plát, který kryl nejvíce namáhanou část zbroje. Přišrouboval se ke zbroji či k přilbě.

Od poloviny 13. století se objevuje další doplněk zesilující ochranu zbroje - tzv. *ailettes*. Šlo o plátové destičky různé velikosti i tvarů (čtverce, trojúhelníky apod.) zesilující ochranu ramen bojovníka.

Současně se i vyvíjeli i lehčí alternativy, ty byly určené například lučištníkům, u nichž se vyžadovala velká pohyblivost a nepotřebovali tak velkou ochranu.

Na východě byl rozšířen *bechtěr*, ten vynalezli Mongolové. Skládal se z kroužkové a destičkové vesty, jež se navlékal na brnění. Pro svou nákladnost byl pouze pro vojenskou elitu.

Další oděvní součást zbroje byla prošívanice (*Wams*), byl to prošívaný kabátec, někdy mořený ve smůle, vycpávaný často bavlnou. Navlékaly se pod zbroj a sloužila k omezení otlaků od těžké zbroje. Chudším vojákům sloužila jako samostatná zbroj. Později se z něj vyvinul kabátec, který už měl funkci čistě estetickou. Navíc vycpávání tohoto modelu umožňovalo zvýšit proporce muže.

V 16. a v 17. st. se zbroj zjednodušuje, vývoj se lišil místo od místa. Z tohoto období pochází například tzv. *půlzbroy*, složená z kyrsu, nárameníků, rukávů, šorcu a prodloužených šosů.

Byla využívána pikenýry, landsknechty..... Součástí rytířského oděvu byl i kožešinový plášť, jež se oblékal přes zbroj.

TĚŽKODĚNCI, JAKO HLAVNÍ ZDROJ INSPIRACE

Od 12. st., byla rozhodující bojovou silou těžkooděná jízda. Většinu těžkooděnců tvořili feudálové, kteří si nákladnou zbroj a zbraně mohli dovolit a měli příležitost k důkladnému výcviku. Stávali se dokonalými profesionály, každý panovník dbal o to, aby měl co nejlepší sbor takovýchto těžkooděnců, jejichž ochranná zbroj měla zajistit určitou nezranitelnost a mohl se věnovat především útočnému boji. V boji jezdci používali kopí a meč, který neměl ostrou špici a používal se zejména jako sečná zbraň. Proti těmto sečným ranám oděv sloužil dokonale, jezdec se mohl pouze obávat, že mu ostří pronikne mezi kovové destičky, kroužky nebo do mezer. Proto rytíři nosili dřevěné, mandlovité štíty, jež byly potažené kůží a kryly je od ramene až k nártu. Protože byly velmi těžké a rozměrné, byly uvázány na řemenu a zavěšeny na rameno. Při útěku si ho rytíř přehodil přes záda, a mohl celkem bezpečně utíkat a být přesto chráněn útokům nepřátel.

Jezdec v plné plátové zbroji
(polovina 15 st.)

Zbroj se navlékala přes oděv, takže se nedalo mluvit o žádné barevnosti, ale význační feudálové si nechávali brnění pozlacovat a postříbřovat, nebo se kombinovalo více kovů. Jednotlivá vojska se odlišovala štíty, ty byly barevně pomalovány, zdobeny a postupně se z nich vyvinuly erby. Přes zbroj se oblékal plášť, v zimě kožich, který se stahoval rudým pásem.

Váha celého odění byla ohromná, dosahovala často až ke 110 kg, byla koně velikou zátěží, za

přesuvu tedy bojovník využíval lehčího koně a bitevního šetřil. Zbroj se oblékala až bezprostředně před bojem.

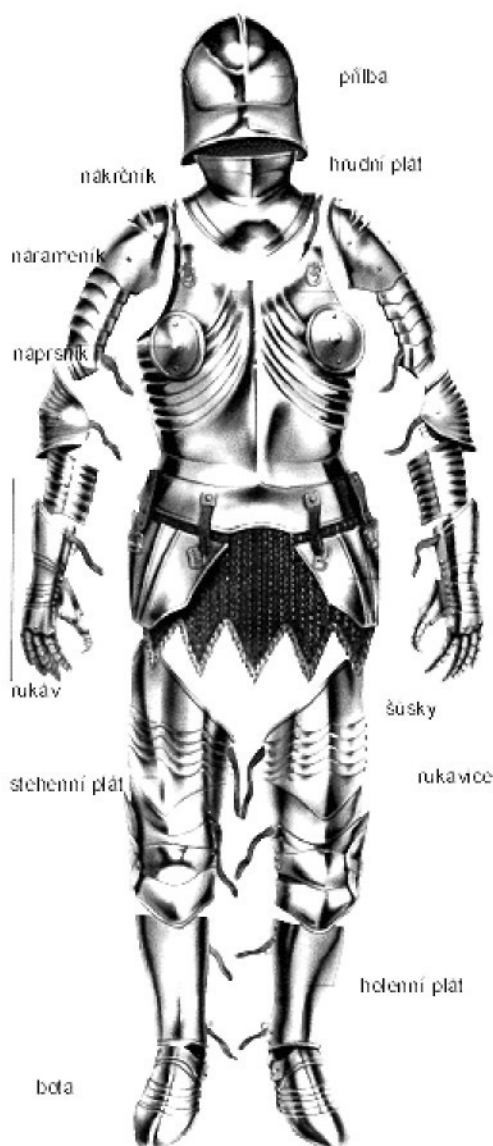
Byla tvořena spodním oděvem. Nejprve se oblékaly kalhoty tzv. *braie* (bruchy) k nim nebo do pasu se tkanicemi přivazovali dvě samostatné nohavice ze sukna nebo plátna.

Košile z jemnější látky, bohatí feudálové si obstarávali hedvábnou, se navlékala pod vycpávaný kabátec *Wams* (viz. Zbroj a její oděvní součásti), sloužil jako ochrana pod zbroj, aby nevznikaly otlaky od těžkého brnění a pomáhal tlumit údery zbraní. Kroužkové nohavice obepínaly celou nohu a na spodku chodidla měli koženou podešev, přes ně se připínali ostruhy.

Kroužková košile oblékána na prošívanici vážila okolo 15 kilogramů a byla složená z 20 000 vzájemně provázaných kroužků, sahala až do poloviny stehů a byla na ní připevněna kapuce a kroužkové rukavice .

Přes nohavice se zapínali kovové nákolníky. Na hlavu si nasazoval vycpávanou čepici-*batwár*, která mírní tlak přilby. Nakonec si přes zbroj oblékal vrkoč, bojovou suknicí, která končila ve výši kolen, je bez rukávů a na bocích rozstřižená pro pohodlnou jízdu na koni. Nejčastěji se užívala světlá, ale bývala také v heraldických barvách – červené, modré, zelené nebo žluté. Suknice se stahovala ozdobným rytířským pásem (*dubingem*) , na něj se zavěšoval meč.

Hlavu chránila *hrncovitá přilba*, která vážila 5-7 kg, byla snýtovaná z několika částí a jezdec z ní viděl pouze úzkým průzorem. Někdy byla zdobena klenotem přímo z plechu nebo péry v barvě erbu. Tu si rytíř vzhledem k nepohodlnosti a vysoké váze nasazoval

těsně před bojem.

Postupem doby se vzhled těžkooděných jezdců měnil, vývoj zbrojířů zapříčinil dokonalejší a dokonalejší brnění. Přibyla plátová ochrana loktů, ramena chránily kovové destičky, a brzy i do zbroje začala zasahovat móda.

Ve 14. st. chránila rytířské nohy a paže železem vystužená kůže. Na košili si začali oblékat bojovou suknicí (*letner*), ta sahala až do půlky stehů. Měla podobu vesty, na jejímž rubu byly přišity či přinýtovány pláty kovu. To se stalo vzorem pro pozdější *brilantinu*. Často se také oblékal místo suknice kabátec též prošívánice, smolník. Někdy mořený ve smůle, vycpávaný často bavlnou.

Pláty připevněné na vestě se začali zvětšovat, až se začali krýt celou hrudí a záda. Připevňovali se přímo přes oděv a na ně se navlékala krátká bojová suknice z drahých látek, zde byl vidět důsledek středověké

módy, která se začala nezadržitelně vyvíjet.

Kroužková zbroj zatím chrání krk a slabiny bojovníka, ale brzy došlo k vytvoření celoplátové zbroje. Také těžké přilby vystřídali lehčí a pohodlnější, s pohyblivým hledím, na jejichž konci byl připevněn kroužkový závěs chránící krk, rameno a část zad.

Štít (tarče) už má tvar obdélníku se zaoblenou spodní stranou. Jeho samozřejmostí je stále znak rytíře, ale je obohacen o zářez pro zakládání kopí.

Samozřejmostí bylo, že pro oblékání do zbroje musel mít rytíř sluhu, který mu musel pomáhat.

Kůň byl chráněn mohutnou *čabrákou*, zdobenou znaky. Vysoké sedlo koně mělo jezdce chránit před útoky kopím a nespádnutím ze sedla. Vpředu sedla vysoká rozsocha chránila slabiny. Na ní byl zavěšen bojovníkův palcát.

Ještě v 15. a na počátku 16. st. se králové a knížata nechtěli vzdát těžkooděné feudální jízdy. Rytíři měli táhnout do boje z důvodů vlastnictví léna, tak byla ošetřena služba u krále, za to, že pro něj bojoval, dostával půdu

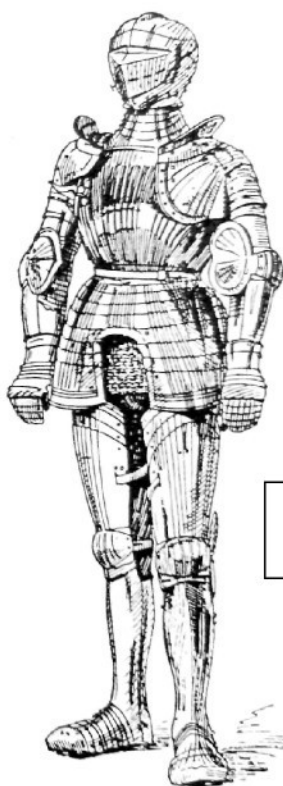
a určité výhody. Této povinnosti se však začal brzy vyhýbat, věděl, že je na něj král odkázán, nepřijede-li do boje, král válku prohraje.

Začali proto krále vydírat a klást si lepší požadavky- sloužení pouze na omezenou dobu a to pouze k obraně země. Pokud král požadoval tažení za hranice, musel rytíři platit veškeré náklady. V této době se králové stávali figurkami v rukou šlechty. Král se s tím snažil vypořádat tak, že najímal žoldnéře - rytíře, kteří sloužili podle předem stanovených podmínek, podle toho jak byl bohatý, tak silné vojsko měl. Král si mohl určovat jak má jeho doprovod vypadat a jak má být vybaven. Bohužel když najímatel žoldnéřům nezaplatil, bouřili se, terorizovali obyvatelstvo a plenily zemi. Karel VII, francouzský král, to řešil zavedením daně (*taille*), z níž hradil národní francouzskou žoldnéřskou jízdu. Tím si mohl dovolit poměrně početné vojsko, které se skládalo z 1 500 těžkooděnců, 1 500 lehkých jezdců a až 3 000 střelců. To se stalo inspirací pro ostatní panovníky, rytíři jim sloužily za žold a zlepšila se tak morálka bojovníků. Taktika těžkooděnců však zůstávala neměnná a stávala se častěji poraženou.

To se nedá říci o zbroji, která se dále vyvíjela. Na přelomu 14 a 15 století byl rytíř zcela zakryt plátovým ochranným oděním, stejné pláty začali chránit i jeho koně. Povrchová

úprava ještě nebyla zcela na výši, a proto se přes ní nosily stále bohatě zdobené suknice z drahých látek.

Zbrojíři v 15 století byly na vrcholu svého umění. Začalo se objevovat stylové a módní brnění dovedené k dokonalosti. První taková zbroj se nazývá *gotická* používaná těžkooděnci koncem 15 st. Měla elegantní štíhlé tvary a všechny její součásti vybíhaly do špic. Nahradila ji ještě velkolepější *maxmiliánská* neboli kanelovaná zbroj.

Maxmiliánská
zbroj z počátku

Platnění již nemohli vymyslet dokonalejší pláty, proto zvažovali jak je upravit, aby byl rytíř ještě lépe chráněn. Zesilování plechu šlo použít jen u turnajové zbroje, kterou měl bojovník na sobě jen chvíli, proto pláňeti plech nezesilovali, ale pokryli ho hustým žlábkováním (*kanelování*), které dodávalo velkou odolnost proti sečným ranám, navíc kanely vytvářely ozdobné vzory.

Ve dvacátých letech 16.století tyto zbroje vymizeli, neboť byly velice náročné na zpracování a tudíž i drahé. Až do počátku 17. století se rytíři oblékají do různých celoplátových zbrojí, bývají bohatě zlacené, zdobené emailem a rytím, vykládané drahými kameny. Některé napodobovali civilní oděv, kroje lancknechtů čerpají z antiky. Objevovali se zbroje s bohatou dekorací určené pouze pro ozdobu a užívané výlučně při zvláštních příležitostech. Tyto zbroje byly nádherné, leč v boji proti

žoldnérům jejich krása nestačila a dnes se nimi setkáváme v muzeích a na zámcích.

Stejně tak rychle jak móda pohltila brnění, umřel ideál rytířství.

RYTÍŘSKÝ ŘÁD

V době křížových výprav se začali rytíři seskupovat do rytířských řádů, zde sloužili bohu nebo panovníkovi. Postupem času se stalo být v řádu jen prestižní záležitostí. Šlo o organizace tvořené rytíři a mnichy, které měli za úkol ochraňovat Evropu a Svaté země od nevěřících. Nejstarší řády sahají až do 11.století, v průběhu 11.st. zaznamenáváme, společně se vznikem křížových výprav, velký rozmach. Často byly tyto řády součástí západní církve a jsou nazývány církevními či duchovními. Později začali vznikat i řády světské.

Původní myšlenkou byla péče o nemocné, ochrana poutnických cest.

Rytíři v řádech dávali slib čestnosti, mravní čistoty.

Templáři celým jménem „*Chudí rytíři Krista a Šalomounova chrámu*“ jsou jedním z nestarších církevních řádů, byl to řád výlučně rytířský, velmi bojeschopný a organizovaný. Jeho vznik byl reakcí na první křížovou výpravu do Svaté země. Měl úlohu chránit nově vzniklé Jeruzalémské království před muslimy. Postupem času získávali templáři majetek a moc a v polovině 12. století tvořili asi třetinu všech rytířů v Jeruzalémském království. Rytířské řády byly ve státě naprosto nezávislými subjekty a jejich jedinou autoritou byl papež. Znakem byly bílé pláště, doplněné o typické červené kříže. Ve výzbroji měli většinou meč a štít ve tvaru erbu.

Pro templáře byla čest zemřít pro svoje vyznání. Viděli v tom věčné spasení a zproštění od svých hříchů.

I v dnešní době existují spolky, které s touto ctí pracují, spolky, které mají pomáhat a chránit. Jedním z nich, je maltézský řád. Jeho historie sahá až do 11.st. , vznikl jako první na území křesťanského Jeruzalémského království ve Svaté zemi. Sídlem řádu je dnes Řím. Úřední název dnes je *Suverénní vojenský hospitální řád sv. Jana v Jeruzalémě, na Rhodu a na Maltě*. Dříve označováni též jako Hospitalité sv. Jana v Jeruzalémě, Řád rytířů v Rhodu, Suverénní vojenský řád rytířů na Maltě, Rytíři hospitalité sv. Jana v Jeruzalémě; užívané byly i zkrácené názvy jako Hospitalité sv. Jana, Johanité, Maltézští rytíři atd.

Původním posláním řádu před první křížovou výpravou byla péče o křesťanské poutníky do Palestiny i ochrana posvátných křesťanských míst v Jeruzalémě. Po dobytí Jeruzaléma, Godefroi z Bouillonu začal řád podporovat, a ten tak mohl sílit co do majetku a vlivu. Značí se bílým, osmi špičatým křížem na červeném poli, známý jako Maltézský kříž.

Johanité si i nadále zachovali původní náplň, avšak začali se měnit na řád vojenský. Tento spolek jako jeden z mála měl tu sílu se zcela změnit a připustit do svých řad i ženy. Jádro řádu samozřejmě zůstává nezměněné, jen muži skládají řeholní řád chudoby, cudnosti a poslušnosti, ale všechny ostatní formy členství jsou přístupné i ženám - Dámám řádu. Celý řád se převážně zabývá charitativní činností, velkým přispěvatelem pro chudé, velkým investorem, kde je třeba, pomáhají v místech postižených katastrofami humanitární pomocí. Ženy se starají o staré a nemocné, o drogově závislé a nemohoucí. Je to výsledek reformy, která dala řádu rovněž větší autonomii. Řád činný ve čtyřiceti zemích světa realizoval reformu, která je ojedinělá a dokazuje, že i středověký rytířský řád se může stát opět vitální institucí, je-li schopen se přizpůsobit současnému světu.

V pozdním středověku začali vznikat i řády světské, byly zakládány panovníky, často určené pouze pro šlechtu. Jejich členové nejsou už vázáni žádnými mnišskými sliby a přísným životem v klášteře. Členství v nich je proto jen prestižní záležitostí.

Jedním z nich je Podvazkový pás (*rytířský řád Spojeného království Velké Británie a Severního Irska*) založeným Eduardem III. Podle legendy tančil na jedné slavnosti Eduard III svou milenkou Joan hraběnkou ze Salisbury, které se při tanci uvolnil podvazek a spadl na zem. U přítomných šlechticů to vyvolalo smích, ale Eduard se zachoval jako gentleman s rytířskou ctností a zachránil hraběnce čest

ŽENY V BRNĚNÍ

Jak sama historie píše, nebyly to jenom muži, kdo měli rytířské srdce, ale i ženy, kterým se nikdy rytířské cti nedostávalo. Významnou osobností, bohužel narozenou v nesprávné době, byla Johanka z Arku. Tato dívka, bojovala za Francii a za krále odhodlaně, s mečem a korouhví, leckdy s tak malou armádou, že nebylo šance na vítězství. Nakonec byla za své statečné činy upálena, díky zradě svého krále, jemuž pomohla na trůn. Nikdy nechtěla spasit sebe, zachránit se, ale jen svoji duši. Vojáci i lid ji miloval, přesto zemřela na hranici obviněna z kacířství a čarodějnictví. V letech 1909 byla prohlášena za blahoslavenou a v roce 1920 za svatou, přestože se nedochovali její ostatky, což je podmínkou pro udělení svatosti.

Z této historické osobnosti plyne, že i ženy měly svojí čest, že byly leckdy statečnější nežli muži.

RYTÍŘSKÝ EPOS A RYTÍŘSKÝ ROMÁN

Rytířský epos je příběhem s bohatým dějem, ústřední postavou je odvážný rytíř, spravedlivý vládce, ochránce žen a chudých.

Jedná se o příběh s bohatým dějem a mnoha postavami.

Hrdinské eposy skládali původně potulní zpěváci a sami je také šířili. Putovali od hradu k hradu a svoje díla přednášeli před vznešenou společností.

Mezi nejznámější patří písně o franském rytíři Rolandovi nebo španělském bojovníkovi proti Arabům Cidovi.

Hrdinský epos nahradil později rytířský román, který byl ve verších, ale také v próze. Jeho hrdinou už nebyl rytíř - bojovník, ale rytíř, který prožívá nejrůznější dobrodružství, často během svých cest. Idealizoval svět vysoké šlechty a obsahoval i fantastické prvky. Takové byly romány o bájném králi Artušovi a jeho rytířích kulatého stolu, které vycházely ze starých keltských pověstí.

Ve Španělsku v renesanční literatuře se objevuje i parodie na takovéto romány. V díle Miguela de Cervantese Y Saavedry – Důmyslný rytíř don Quijote de la Mancha, tato ústřední postava se pod vlivem rytířských románů vydává na pouť, aby obnovila slávu středověkých rytířů. Jedná se o satiru na rytířské romány a rytířství vůbec, rozpor snu a skutečnosti, snílka a reálného světa.

KURTOAZIE

Pochází z francouzštiny a znamená dvornost a zdvořilost. Samozřejmostí je dvorné chování k dámám, ale i samotná zdvořilost, tedy pravidla chování v původní vyšší dvorské společnosti, z nichž vzešla dnešní nám známá pravidla společenského chování.

Sahá do dob Richarda Lví Srdce, jeho matka Eleonora- mecenáška umění a žena nadčasová, povýšila tehdejší ženu do dvorské společnosti, tedy až na úroveň obdivovaných a zbožňovaných krás o jejichž srdce usilovali rytíři. Měnicí se rytířský ideál vytvářel muže nejen odvážné a oddané králi, ale také vzdělání tancem, hudbou a veršováním. Kdo tomuto novému pohledu nestačil, nedosáhl rytířského stavu.

Ostatně kurtoazie není jen o chování pánů k dámám, ale i o jednání aristokracie mezi sebou. Jde o důstojné zachovávání hierarchie, jež není pro nižší stav ponižující, jde i o jednání panovníků mezi sebou, o jednání s vyslanci, i s nepřáteli na poli diplomatickém i válečném, tedy o vytvoření pravidel morálky a slušnosti, jež určují, co je a co není přípustné. Tato pravidla platila i v boji, kdy šlechtic, který bezdůvodně neušetřil svého zraněného, či vzdávajícího se urozeného soupeře ztrácel čest, a to se všemi důsledky.

REALIZACE ODĚVNÍ KOLEKCE

CHARAKTER KOLEKCE

Mojí prací nemá být jenom zastavení se v literatuře, ohlednutím se za historickými filmy. Neměla jsem představu udatného leč krvelačného rytíře. I takový byli a nebylo jich málo. Rytíři skutečně žili, byli obdivováni a milováni, ne nadarmo pojem rytířská čest znamená mnoho a bohužel toto období se ctí a ideály, trvalo jen zlomek časů. Pro nás je to jen pohádka a krásným tématem filmů, kdy dobro vítězí nad zlem a kde čest je věčná.

Jenže tak to existovalo jen výjimečně, morální čistota je dnes stejně tak vzácná jako byla tehdy. Těžký život ve středověku jen těžko mohl plodit takové osobnosti. Lidé se sice velmi často obraceli k Bohu, ale stejně tak jistě věděli, kde a jak dokonale ze sebe smít hříchy. A možná odtud mohla pramenit jejich přílišná odvaha, protože smrt osvobozovala a je zbavovala oněch hříchů.

Já jsem si ve své práci zvolila takový ideál, kdy rytíř je skutečným charakterním člověkem. Z časů, kdy si rytíř nedovolil zabít prosícího o milost, z dob kdy se nepovyšoval nad ostatní, ale kdy byl Prvním mezi rovnými.

Byla to šlechta a aristokracie, ale nestačilo se jen dobře narodit. Ne každý šlechtit byl rytířem, ale každý kdo byl za své mimořádné zásluhy pasován na rytíře byl automaticky šlechticem.

Svoji prací jsem chtěla vyjádřit kontrast mezi dívčí křehkostí a silou, statečností a pevnou vůlí.

Myšlenkou bylo vytvořit oděvní kolekci s charakterem brnění, která by zároveň byla výjevem urozenosti a vznešenosti tehdejší aristokracie.

VOLBA MATERIÁLŮ, VOLBA ČÁSTI BRNĚNÍ PRO DALŠÍ ZPRACOVÁNÍ

Pro realizaci kolekce jsem pátrala po tmavé textilií z přírodního materiálu, jakožto spojitost současnosti a minulosti. Nakonec jsem zvolila bavlněnou tkaninu s plátňovou vazbou z velmi hrubé příze. Tato textilie velmi dobře zachovává tvar, a proto bylo možné šít oděvy prostorové. To je v mé práci velmi podstatné, vše má držet tvar stejně jako kov.

Z celé rytířské zbroje jsem se zaměřila na horní část (kyrys) po šůsky. Začala jsem pracovat s nadsázkou, tvarovat, maximalizovat.....Propojením různých částí zbroje napříč

historii vznikla kolekce osmi oděvů. Je doplněna podšívkami z přírodních materiálů v tónech růžové v nestejných designech, záměrně jsem vybírala tkaniny, které oproti vrchovému materiálu působí velmi kontrastně, někdy až dětsky. Bitevní pole a na protější straně zdvořilost a vznešenost dvora. Někdy prostě nechceme říci vše. Něco má zůstat skryto a něco má být odhaleno. Jako symbol těchto slov, pronikají na lícovou stranu výpustky z podšívky.

Část kolekce je doplněno kovovými dírkami v barvě omšelé mosazi, jakožto symbol pozůstatku kovového brnění se zašlou slávou. V mé práci, už nemá funkci ochrannou, ale pouze zdobnou. Tuto barvu kovu v kolekci opakuji na zdrhovadlech a patentech.

V druhé části je použita, aplikace, jež látku více zpevňuje, jde o sklady, které mají znázorňovat kanelování (žlábkování), jež bylo typické na počátku 16.st. Kromě toho, že brnění zdokonalovalo v oblasti ochranné, zároveň ho i zdobilo. Aplikace jsou použity v částech, které mají být více chráněny, oproti zbytku těla a zároveň mají celý oděv krásnit. Všechny součásti mé kolekce je doporučeno (pro zachování si původního vzhledu) čistit chemicky.

ODĚV 1

Oděv 1 je zobrazením pěšáka v boji, lehké odění , které je určené k neomezenému pohybu. Kosočtverce s aplikacemi na rukávech symbolizují ailettes, jež chránilo ramena středověkého bojovníka.

Použitý materiál- bavlněná černě barvená tkanina s plátňovou vazbou

-bavlněná tkanina, s potiskem v plátňové vazbě

TECHNICKÝ POPIS KOLEKCE

Bunda s vypasovaným pasem, do dolního kraje rozšířena.

Vysoký límec kónického střihu s aplikacemi.

Rukávy hlavicové, dvou švové , v ramenní části kosočtvercový štít s aplikacemi, vypodšívkovaný plátnem.

V prsní linii PD podstřižení kosmo do středu PD.

PD členěn bočními a středovými švy. Zapínání na středu na zdrhovadlo.

Ve středu PD kabát prodloužen.

ZD podstřižen v horní části, horní část s aplikacemi. ZD členěn na boční a středové díly.

Střed ZD prodloužen.

Kabát vypodšívkován bavlněným plátnem.

Oděv 2

Stejně tak jako předchozí model, má střih, který neomezuje pohyb, navíc aplikace v bočních švech má symbolizovat šůsky brnění, které jsou upraveny kanelováním.

Límeček je inspirován „avantailem“, který se přivazoval k helmě.

Použitý materiál- bavlněná černě barvená tkanina s plátňovou vazbou

-bavlněná tkanina, s potiskem v plátňové vazbě

TECHNICKÝ POPIS KOLEKCE

Bunda s krátkými raglánovými rukávy, s velkým stojáчковým límcem, směrem do středu ZD se zvětšujícím.

PD členěna bočním dílem s aplikacemi, který je prodloužený .

Zapínání na zdrhovadlo ve středu PD.

Bunda v 1/3 průramku podstřižena kosmo, směrem do středu PD.

ZD členěn bočními a středovými díly, boční díly s aplikacemi prodloužené.

Podšívkováno bavlněným plátnem.

Oděv 3

Tento oděv má zdůrazněná ramena, ohlížím se k historickému brnění, jehož nedílnou součástí jsou nárameníky. Pod oděvem skryté pouzdrové šaty jsou symbolem Isti. Ne vše je takové jak vypadá na první pohled.

Použitý materiál- bavlněná černě barvená tkanina s plátňovou vazbou

-bavlněná tkanina v plátňové vazbě

TECHNICKÝ POPIS KOLEKCE

Pouzdrové šaty od pasu rozšířené, dolní kraj tvarován v cípy. Horní kraj na PD střižen rovně.

ZD s rozparek do pasové linie zajištěn pruhem. Na ZD kovové dírky v místě rozparku a horního kraje.

Výpustky zdobí dolní a horní kraj.

Konstrukce ze čtyř dílů s prodlouženými rameny, ramena v bočních švech vystužená kosticí.

Výstřih na PD a ZD tvarován do V.

Od ramenní špice do středu PD a ZD sámkami. Výstřih a dolní kraj zdoben sámkami.

Oděv 4

Tento oděv zobrazuje aventail, kryjící celá ramena.

Šaty jednoduchého střihu oděv doplňují.

Použitý materiál- bavlněná černě barvená tkanina s plátňovou vazbou

-bavlněná tkanina, s károvaným potiskem v plátňové vazbě

TECHNICKÝ POPIS KOLEKCE

Klasické volné šaty s motýlkovými rukávy, kulatým výstřihem, širokou švovou záložkou z vrchového materiálu. Na PD podstřiženy do oblouku, horní díl s kovovými dírkami. Záševky prsní.

Na ZD pasové záševky, podstřižení v jedné třetině zad kopírující výstřih.

Ve středu zapínání na zdrhovadlo.

Konstrukce ze dvou částí. Spodní konstrukce střižena kosmo, Zd je prodloužený.

Levý průramek začištěn podsádkou z vrchového materiálu. Zapínání na levé náramenici přes celý boční díl na druky.

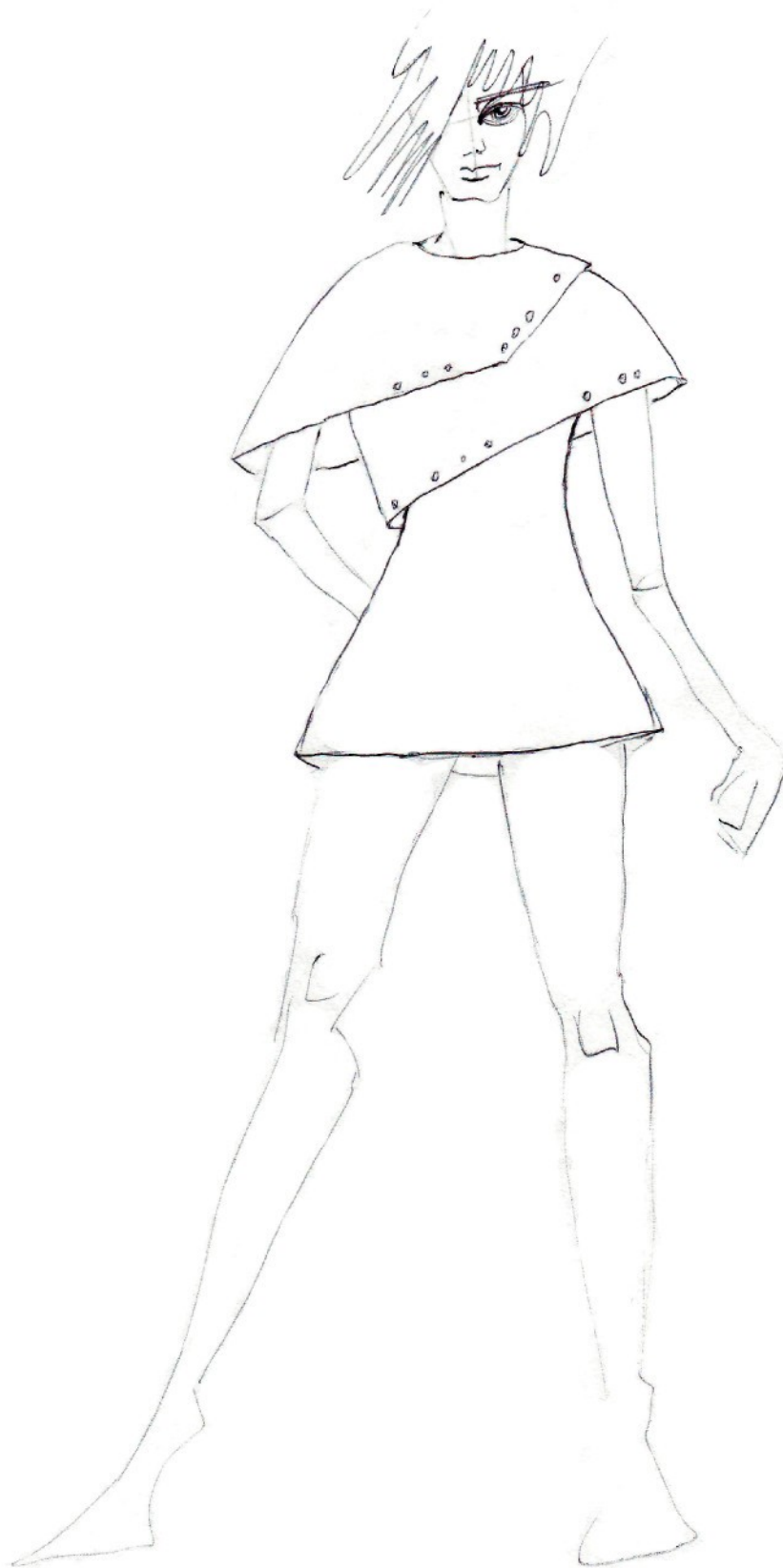
Široká krajová záložka z vrchového materiálu.

Vrchní konstrukce zapíná na druky po celé délce náramenice, Pd i ZD tvarovaný do lichoběžníku, průkrčník kulatý.

V dolním kraji výpustek z podšívky.

Obě konstrukce v dolním kraji zdobené kovovými dírkami.

Podšívkováno bavlněným plátnem v barvě vínové kárované.

Oděv 5

Jednoduché šaty mají opět nadsazená ramena, která zbroj skutečně velmi zdůrazňovala. V tomto případě nejsou součástí části oděvu, ale jeho celku.

Použitý materiál- bavlněná černě barvená tkanina s plátňovou vazbou

-bavlněná tkanina, s potiskem lososových pruhů v plátňové vazbě

TECHNICKÝ POPIS KOLEKCE

Volné šaty s výstřihem na PD i ZD do V, s prodlouženými náramenicemi , které jsou vyztužené kosticemi, šaty sahají těsně pod hloubku sedu. PD prostřížen středem.

Zapínání na středu ZD na zdrhovadlo.

Průkrčník zdoben výpustkem z podšívky a kovovými dírkami v pravé části.

V dolním kraji výpustek z podšívky.

Oděv 6

Tento oděv je kombinací kanelovaných šůsek a kroužkové zbroje ze 14 st. , která tehdy měla krátké rukávy.

Použitý materiál- bavlněná černě barvená tkanina s plátňovou vazbou

-bavlněná tkanina, s potiskem puntíků v plátňové vazbě

TECHNICKÝ POPIS KOLEKCE

Šaty s prodlouženými bočními dílky, kónickými rukávy, čtvercovým průkrčníkem.

PD 3dílový , středový PD zkrácený, zdobený vertikálně kovovými dírkami.

ZD 3 dílový , středový ZD zkrácený, zdobený vertikálně kovovými dírkami.

Zapínání v levém bočním švu na zdrhovadlo.

Šaty jsou podšívkované růžovou bavlněnou podšívkou s potiskem bílých puntíků. Dolní krajová záložka rukávů široká, rukávová hlavice zdobena kovovými dírkami.

Průkrčník a dolní kraj má výpustek z podšívky.

Oděv 7

Sukně tohoto modelu je opět kanelovaná a zobrazuje dolní část brnění, tzv. „šůsky Horní část je inspirována plátěným kabátcem, který byl součástí zbroje od 14.st.

Použitý materiál- bavlněná černě barvená tkanina s plátňovou vazbou

- bavlněná tkanina světle růžové barvy s plátňovou vazbou

TECHNICKÝ POPIS KOLEKCE

Sukně, prodlužující se směrem do bočních švů. PD s aplikacemi , v dolním kraji výpustek z podšívky (sv. růžové bavlněné plátno).

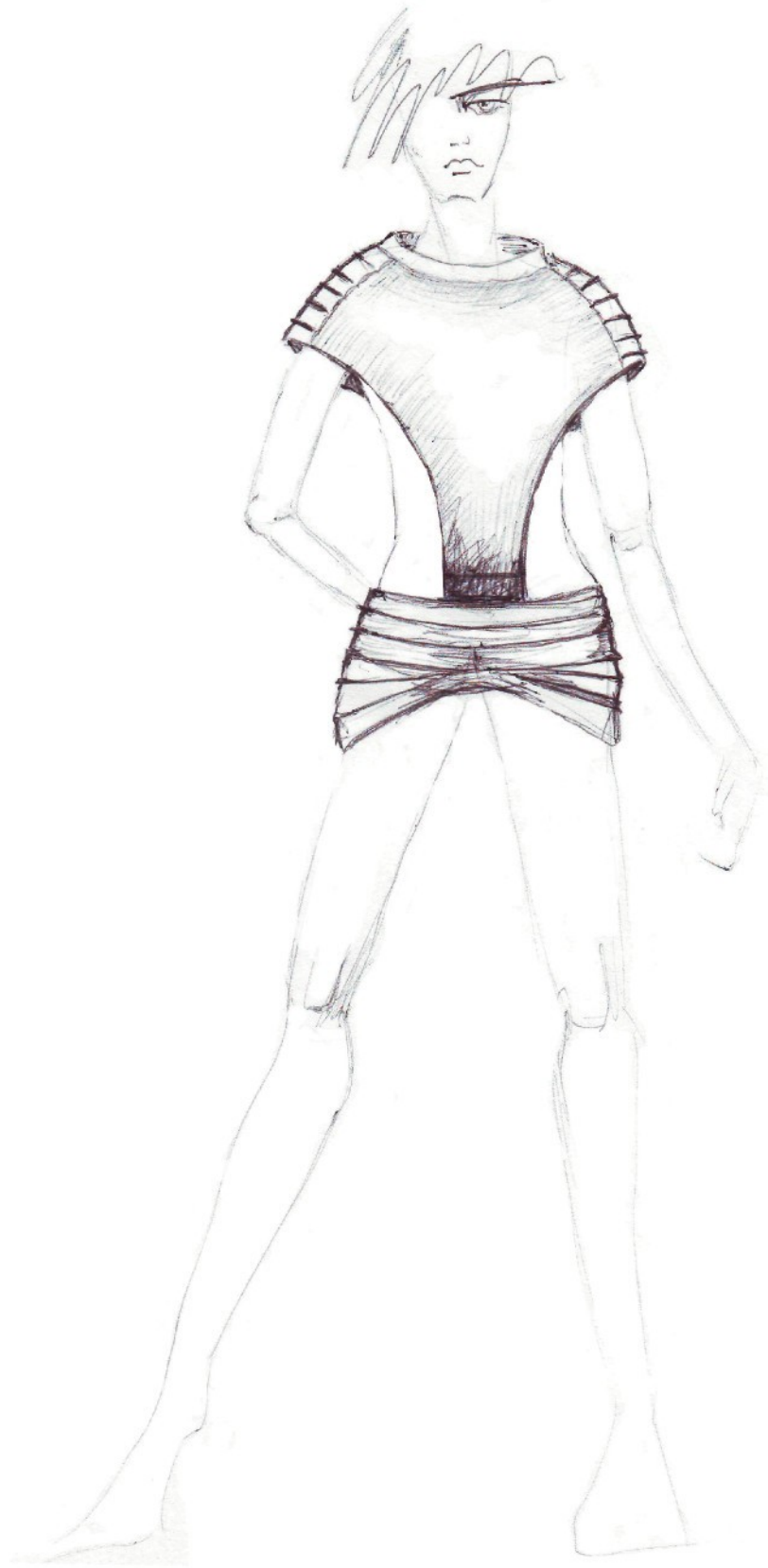
ZD dvou dílový, prodlužující se směrem do bočních švů. Zapínání na zdrhovadlo ve středu ZD.

Dolní kraj začištěn výpustkem z podšívky.

Halenka bez rukávů s prodlouženými náramenicemi , bez bočního dílu. Náramenice zdobeny aplikací o šíři 8cm. Na PD pravý kraj zdoben výpustkem z růžové bavlněné podšívky.

ZD levý kraj zdoben výpustkem z bavlněné podšívky.

Průkrčník vodičkového střihu začištěn patentem z vrchového materiálu.

Oděv 8

Jediný asymetrický model v mé kolekci je inspirován nárameníky, které byly typické u zbroje v polovině 16.st.

Tehdy už byly přidělené k přednímu plechu, to zobrazuji na pravém rameni, na levém opět nadsázka nárameníků v menším provedení.

Použitý materiál- bavlněná černě barvená tkanina s plátňovou vazbou

- bavlněná tkanina, plátňová vazba, potisk

TECHNICKÝ POPIS KOLEKCE

Klasické šaty volného střihu od pasu rozšířené. Na PD střiženy kosmo, levý prsní záševek přenesen do švu. Výstřih kulatý.

ZD s pasovými záševky.

Šaty začistišeny bavlněnou károvanou podšívkou, v dolním kraji široká švová záložka z vrchového materiálu, průkrčník zdoben výpustkem z podšívky. Horní díl PD zdoben kovovými dírkami.

Na levém rameni našitá konstrukce kulatého tvaru kopírující rameno. Složená ze dvou kružnic a kola, které jsou ozdobně proštepované, zpevněné rounem z netkané textilie, podšívkované károvaným plátnem, v dolním kraji zdobené výpustkem z podšívky. Na levém rameni konstrukce oválného charakteru, složena ze tří oválných kruhů a oválu, ozdobně proštepovaná, vystužená rounem z netkané textilie. V dolním kraji zdobena výpustkem z bavlněné podšívky a kovovými dírkami.

ZÁVĚR

Úkolem mé několika měsíční práce bylo pochopit tehdejší dobu, prostudovat a vzdělat se ve zbroji.

Chtěla jsem ducha historie zachytit v oděvu, který neměl být jen přesným obrazem tehdejšího vojáka, žoldáka a rytíře. V kolekci má být zachyceno i spojení urozenosti a odvahy.

Jednotlivé šaty jsou skicou určité doby, epochy i určitého příběhu. Každý zobrazuje nějakou část zbroje půvabného středověku, pod kterou se schovaná křehkost, kterou nečekáte.

A kdyby zdvořilost a čestnost šla ruku v ruce s odvahou, tak jako před stovkami let, pak je moje práce takové velké vítězství.

FOTODOKUMENTACE

